

Statsforvalteren i Oslo og Viken

Tilsynsrapport

Spesialundervisning – Fatte vedtak om spesialundervisning

Viken fylkeskommune – Kalnes videregående skole og Åssiden videregående skole

Sammendrag

Statsforvalteren gjennomfører tilsyn med Viken fylkeskommune. Temaet for tilsynet er spesialundervisning. Under dette temaet kontrollerer vi skolenes praksis når det gjelder å fatte vedtak om spesialundervisning etter opplæringsloven §§ 5-1, 5-3, 5-4, forvaltningsloven §§ 2, 11a, 17, 23, 25, 27 og Barnekonvensjonen artikkel 3 og 12.

Elever med behov for spesialundervisning er gitt rettigheter i opplæringsloven for å sikre at også disse elevene får et tilfredsstillende utbytte av opplæringen. Det overordnede formålet med tilsynet er å kontrollere om fylkeskommunen oppfyller kravene i regelverket.

I tilsynet har vi sett at fylkeskommunen har rutiner for arbeidet med spesialundervisning og maler for blant annet vedtak. Vi har blant annet vurdert at elevene gis mulighet til å uttale seg om innholdet i den sakkyndige vurderingen før skolene fatter vedtak. Videre ser vi at vedtakene inneholder opplysninger om hvor lenge de varer, om det er behov for personer med særskilt kompetanse til å gjennomføre spesialundervisningen, samt informasjon om klageadgang med videre.

Tilsynet viser likevel at skolene ikke oppfyller alle regelverkskravene som knytter seg til å fatte vedtak om spesialundervisning. Når det gjelder vedtakene har vi kommet til at det blant annet ikke fremkommer klart og tydelig innhold, omfang og organisering av spesialundervisningen. Vi vurderer også at skolene må påse at det innhentes samtykke før det fattes vedtak om spesialundervisning, samt sørger for at saken er tilstrekkelig opplyst, og begrunner vedtak som ikke samsvarer med den sakkyndige vurderingen.

Regelverksbrudd

Viken fylkeskommune må sørge for at Kalnes og Åssiden videregående skoler fatter vedtak som oppfyller retten til spesialundervisning og saksbehandlingsreglene i forvaltningsloven, jf. opplæringsloven §§ 5-1, 5-3 og 5-4 andre ledd og forvaltningsloven §§ 2, 11a, 17, 23, 25 og 27. Fylkeskommunen må i den forbindelse se til at skolene:

- a. innhenter samtykke fra alle elever over 15 år før skolen fatter vedtak om spesialundervisning
- b. sørger for at saken er tilstrekkelig opplyst før den fatter vedtak om spesialundervisning
- c. fatter vedtak så snart som mulig i alle saker der PPT har gjennomført en sakkyndig vurdering
- d. sørger for at enkeltvedtakene inneholder opplysninger om omfanget av spesialundervisningen i hvert av fagene
- e. sørger for at enkeltvedtakene inneholder opplysninger om hvilket innhold spesialundervisningen skal ha

- f. sørger for at enkeltvedtakene inneholder tilstrekkelige opplysninger om hvordan skolen skal organisere spesialundervisningen
- g. begrunner vedtak som ikke samsvarer med den sakkyndige vurderingen, ved å vise hvorfor eleven likevel kan få et forsvarlig utbytte av opplæringen
- h. tar hensyn til barnets beste når den fatter vedtak om spesialundervisning

Status på rapporten og veien videre

Viken fylkeskommune mottok en foreløpig tilsynsrapport og har uttalt seg om den innen fristen. På bakgrunn av fylkeskommunens uttalelse, har vi gjort noen presiseringer i teksten.

Statsforvalteren fatter nå vedtak med pålegg om retting. Fylkeskommunen har rettefrist til **15.05.2023**.

Innholdsfortegnelse

Sammendrag	2
1 Innledning	5
1.1 Kort om Viken fylkeskommune	5
1.2 Tema for tilsynet.....	6
1.3 Om gjennomføringen av tilsynet.....	6
2 Fatte vedtak om spesialundervisning	7
3 Statsforvalterens reaksjoner.....	31
3.1 Pålegg om retting	31
3.2 Oppfølging av påleggene.....	31
4 Fylkeskommunen har rett til å klage	32
5 Dokumenter	33

1 Innledning

Statsforvalteren fører tilsyn med offentlige skoler, jf. opplæringsloven § 14-1 første ledd, jf. kommuneloven kapittel 30.

I tilsyn kontrollerer vi om skolene oppfyller opplæringsloven med forskrifter.

Dersom fylkeskommunen eller skolene ikke følger regelverket, kan vi pålegge retting.

Det er fylkeskommunen som har det overordnede ansvaret for at kravene i opplæringsloven blir overholdt, jf. opplæringsloven § 13-10 første ledd. Vi gir derfor eventuelle pålegg i tilsynet til fylkeskommunen som har ansvaret for at skolen retter opp brudd på regelverket.

Våre tilsyn er offentlig myndighetsutøvelse, noe som innebærer at vi skal gjennomføre tilsynet i samsvar med reglene i forvaltningsretten og offentlighetsloven. I tilsynet behandler vi personopplysninger. Les mer om vår behandling av personopplysninger på www.udir.no/regelverk-og-tilsyn/tilsyn/.

1.1 Kort om Viken fylkeskommune

Viken er Norges største fylke med over 1,2 millioner innbyggere. Dette utgjør ca. 23 prosent av Norges befolkning. Antall elever i offentlige og private videregående skoler i Viken pr. 1. oktober skoleåret 2021-2022 var 43 786 elever (alle utdanningsprogram).¹

Viken fylkeskommune driver 58 videregående skoler. Virksomhetene i fylkeskommunen er organisert under rådsområde utdanning og kompetanse. Kalnes videregående skole hører til område sør/øst og Åssiden videregående skole til område sør/vest.

Kalnes videregående skole (heretter Kalnes) hadde 419 elever skoleåret 2021-2022.² Skolen har fire ulike utdanningsprogram, i tillegg til påbygg. Skolen har en tilrettelagt avdeling først og fremst tilknyttet naturbruk.

Åssiden videregående skole (heretter Åssiden) hadde 1362 elever skoleåret 2021-2022.³ Skolen har åtte ulike utdanningsprogram, i tillegg til påbygg. Fylkeskommunen har opplyst at skolen også har en tilrettelagt avdeling.

---

¹ Utdanningsdirektoratet (2022). [Elevtall i videregående skole – utdanningsprogram og trinn \(udir.no\)](http://www.udir.no)

² Utdanningsdirektoratet (2022). [Elevtall i videregående skole – fylker og skoler \(udir.no\)](http://www.udir.no)

³ Utdanningsdirektoratet (2022). [Elevtall i videregående skole – fylker og skoler \(udir.no\)](http://www.udir.no)

1.2 Tema for tilsynet

Temaet for dette tilsynet er spesialundervisning. Vi har kontrollert følgende undertema: Fatte vedtak om spesialundervisning, jf. opplæringsloven §§ 5-1, 5-3, 5-4, forvaltningsloven §§ 2, 11a, 17, 23, 25, 27 og Barnekonvensjonen artikkel 3 og 12.

Vi har ikke sett på hvordan fylkeskommunen oppfyller andre krav i regelverket. Formålet med tilsynet er å kontrollere om fylkeskommunen oppfyller kravene i regelverket knyttet til spesialundervisning, og slik bidra til økt rettssikkerhet for elevene.

1.3 Om gjennomføringen av tilsynet

Statsforvalteren åpnet tilsyn med Viken fylkeskommune i brev av 07.07.2022. Fylkeskommunen ble pålagt å levere dokumentasjon til oss. Vi har fått dokumentasjon for å gjennomføre tilsynet.

I dette tilsynet har vi benyttet Utdanningsdirektoratets system for egenvurdering, RefLex, som informasjonsgrunnlag. Rektorene ved Kalnes og Åssiden videregående skoler ble bedt om å fylle ut det digitale egenvurderingsskjemaet i RefLex og sende inn alle relevante dokumenter til hvert av spørsmålene. I tillegg ble skolene bedt om å sende inn følgende dokumenter fra hver elevmappe til et tilfeldig utvalg elever med vedtak om spesialundervisning:

- siste sakkyndige vurdering
- enkeltvedtaket om spesialundervisning som bygger på den sakkyndige vurderingen som er sendt inn
- dokumentasjon som viser samtykke fra elev/foresatte før vedtak er fattet, dersom dette er skriftliggjort

Skolene ble bedt om å sende inn dokumentasjon fra til sammen 18 elever (9 elever pr. skole) med vedtak om spesialundervisning innen 23.09.2022 (heretter omtalt som "første dokumentasjon"). Elevene ble valgt ut av Statsforvalteren ut fra en på forhånd tilsendte anonymiserte oversikter over alle elever ved skolene som har vedtak om spesialundervisning. Skolene ble deretter bedt om å sende inn eventuell oppdatert dokumentasjon for samme elever som skolene sendt inn dokumentasjon for tidligere, dersom dette foreligger innen 26.10.2022 (heretter omtalt som «tilleggsdokumentasjon»). Vi mottok tilleggsdokumentasjon for tre elever ved Kalnes og fire elever ved Åssiden.

Tilsynet har vært et skriftlig tilsyn der tilsendte dokumenter, inkludert svar i RefLex er grunnlaget for våre vurderinger. Det har ikke vært gjennomført noen intervjuer i tilsynet.

Statsforvalterens vurderinger og konklusjoner i denne rapporten er basert på den skriftlige dokumentasjonen fra skolene.

Vi sendte foreløpig tilsynsrapport til fylkeskommunen 22.12.2022. I den presenterte vi våre foreløpige vurderinger og konklusjoner. Fylkeskommunen har kommentert innholdet i den foreløpige rapporten innen fristen 20.01.2023. Fylkeskommunen har noen kommentarer som ikke knytter seg til funnene og konklusjonene, men som i hovedsak knytter seg til formuleringer

og forståelse av noen av de rettslige kravene, samt beskrivelser i teksten. Vi har behandlet fylkeskommunens tilbakemeldinger og kommentarer under hvert av de aktuelle punktene. Vi fatter nå vedtak med pålegg om retting.

2 Fatte vedtak om spesialundervisning

Rettslig krav 1.1 (RefLex 1.1-1.2)

Innhenter skolen samtykke fra elever over 15 år, før skolen fatter vedtak om spesialundervisning?

Elever over 15 år må gi sitt samtykke før dere fatter vedtak om spesialundervisning. At elevene ikke protesterer mot at skolen fatter vedtak om spesialundervisning, er ikke det samme som å gi et samtykke.

Rettslig grunnlag: Opplæringsloven § 5-4 andre ledd.

Statsforvalterens undersøkelser og vurderinger

Kalnes videregående skole

I RefLex svarer rektor nei på spørsmål om de innhenter samtykke fra elever over 15 år før skolen fatter vedtak om spesialundervisning. Skolen viser imidlertid til at de avholder inntakssamtaler og overgangsmøter hvor elev, foresatte, PPT, avgiverskole og mottaksskole deltar. Dette møtet danner grunnlag for sakkyndig vurdering, og elev og foresatt har anledning til å komme med innspill til sakkyndig vurdering. Skolen opplyser videre at fra inneværende skoleår 2022-2023 innhentes skriftlig samtykke før vedtak fattes i henhold til Viken fylkeskommunes rutiner om spesialundervisning.

Av første dokumentasjonen skolen sendte inn forelå det ikke skriftlige samtykker i noen av de ni elevmappene. Det gikk heller ikke frem av annen dokumentasjon at det var innhentet samtykke før det ble fattet vedtak. I tilleggsdokumentasjonen for tre av elevene, foreligger det skriftlige samtykker. For én elev er det sendt inn samtykke, men ikke vedtak.

Åssiden videregående skole

I RefLex svarer rektor ja på spørsmål om de innhenter samtykke fra elever over 15 år før skolen fatter vedtak om spesialundervisning. Skolen viser til at elev og foresatte har møter med PPT og skolen, der man blir enige om behov for spesialundervisning, samt at samtykke kommer frem av møtereferat etter karriereveiledningsmøte. Videre viser skolen til at fra skoleåret 2022-2023 bruker de fylkeskommunens rutine og mal for samtykke.

I den første dokumentasjonen skolen sendte inn forelå det skriftlig samtykke i én av elevmappene. Videre gikk det frem av ett møtereferat at eleven samtykket til at det ble fattet vedtak. I tilleggsdokumentasjonen for fire av elevene, er det sendt inn fire skriftlige samtykkeskjemaer. Det ene samtykket er det samme som ble sendt inn opprinnelig i første dokumentasjonen. To av samtykkene er datert etter vedtaksdato. I en av sakene samtykker eleven ikke til at det fattes vedtak om å sette i gang spesialundervisning.

Vår samlede vurdering

Det står i fylkeskommunens rutine «Rett til spesialundervisning» under punkt 4, at «Eleven (evt. foresatte) må samtykke til at det fattes enkeltvedtak og at det settes i gang spesialundervisning». Videre har fylkeskommunen en mal for samtykke. Vi ser at begge skolene fra høsten 2022 har tatt i bruk fylkeskommunens mal for skriftlig samtykke. Det er positivt. Det ser imidlertid ikke ut som at rutinen for å innhente samtykke før det fattes vedtak om spesialundervisning er helt innarbeidet ved skolene. Vi har sett skriftlige samtykker i mindre enn halvparten av sakene. Videre ser vi at noen av de innsendte samtykkene er datert etter at vedtak er fattet. På denne bakgrunn er det vår vurdering at skolene ikke har en innarbeidet praksis for å innhente samtykke fra alle elever over 15 år før de fatter vedtak om spesialundervisning.

Statsforvalterens konklusjon

Det rettslige kravet er ikke oppfylt.

Fylkeskommunens kommentar/spørsmål:

Fylkeskommunen har gitt tilbakemelding på ordlyden i det rettslige kravet slik det er beskrevet i den foreløpige rapporten. Fylkeskommunens kommentar er knyttet til formuleringen «*Dersom det er de selv som har bedt om spesialundervisning, er det ikke nødvendig med samtykke til vedtak om spesialundervisning*» i den foreløpige rapporten, og mener at det ikke går tydelig nok frem at det skal innhentes samtykke før det fattes vedtak.

Videre viser fylkeskommunen til situasjoner der sakkyndige vurderinger gjelder for flere år, og ber om en avklaring på om det er «nødvendig å innhente samtykke før det fattes enkeltvedtak hvert av de skoleårene som den samme sakkyndige vurderingen gjelder for».

Våre vurderinger/kommentarer:

Beskrivelsen under rettslig krav er rettet opp, slik at det går tydeligere frem at elever over 15 år må gi sitt samtykke før det fattes vedtak om spesialundervisning.

Når det gjelder spørsmål om det er «nødvendig å innhente samtykke før det fattes enkeltvedtak hvert av de skoleårene som den samme sakkyndige vurderingen gjelder for», følger det av opplæringsloven § 5-4 andre ledd at det skal innhentes samtykke fra eleven/foreldre før det blir fattet vedtak om å sette i gang spesialundervisning. Det vil si at det må innhentes samtykke før hver gang det skal fattes vedtak om spesialundervisning.

Rettslig krav 1.2 (RefLex 1.3-1.4)

Gir skolen eleven og foreldrene mulighet til å uttale seg om innholdet i den sakkyndige vurderingen, før skolen fatter enkeltvedtak?

Elever og foreldre skal få mulighet til å uttale seg om innholdet i den sakkyndige vurderingen, før skolen fatter enkeltvedtak.

Rettslig grunnlag: Opplæringsloven § 5-4 andre ledd og barnekonvensjonen artikkel 12.

Statsforvalterens undersøkelser og vurderinger

Kalnes videregående skole

Rektor svarer ja på spørsmålet om skolen gir eleven og foreldrene mulighet til å uttale seg om innholdet i den sakkyndige vurderingen, før skolen fatter vedtak. Rektor viser til tekst i mal for sakkyndig vurdering, som benyttes av PPT: "Med henvisning til opplæringsloven § 5-4, 2. ledd, gjøres det oppmerksom på følgende: Elev/foresatte har rett til å gjøre seg kjent med innholdet i den sakkyndige vurderingen og til å uttale seg før det gjøres vedtak. Eventuelle merknader sendes innen en uke etter mottak av dette dokumentet til PPTvgo Østfold – Viken fylkeskommune". Rektor skriver videre at for skoleåret 2022-2023 har skolen tatt i bruk skriftlig samtykkeskjema, med uttalerett for elevene før det fattes enkeltvedtak.

Tekst i mal for sakkyndig vurdering, som rektor viser til i RefLex, kan vi ikke finne igjen i den første dokumentasjonen. Vi kan likevel se at teksten fremgår i følgebrev fra PPT i tilleggsdokumentasjon mottatt for tre elever.

I rutinen «Saksbehandling spesialundervisning» utarbeidet ved Kalnes står det under punktet «samarbeid og medbestemmelse» at det skal sikres at eleven (og foresatte for elever under 18 år) har hatt mulighet til å gjøre seg kjent med innholdet i sakkyndig vurdering og til å uttale seg. Rutinen «Rett til spesialundervisning» utarbeidet av Viken fylkeskommune har likelydende presisering av rett til å uttale seg under punkt 4.

Skolen sier at de for skoleåret 2022-2023 har tatt i bruk skriftlig samtykkeskjema hvor det også er presisert mulighet for uttalerett når det gjelder sakkyndig vurdering før det fattes enkeltvedtak. Vi kan ikke se at en slik dokumentasjon foreligger i den første dokumentasjonen, men ser at samtykkeskjema er utfylt i tilleggsdokumentasjonen for tre elever.

Åssiden videregående skole

Rektor har svart ja på spørsmålet om skolen gir eleven og foreldrene mulighet til å uttale seg om innholdet i den sakkyndige vurderingen, før skolen fatter enkeltvedtak. Rektor viser til at elevene deltar i karriereveiledningsmøter hvor de får uttale seg. For skoleåret 2022-2023 følger skolen Viken fylkeskommunes rutine og bruker mal for samtykke til vedtak om spesialundervisning.

De sakkyndige vurderingene fra PPOT Nedre Buskerud har med et følgebrev. Følgebrevet har ingen mottaker og har følgende standardtekst: «Hvis noe er uklart eller dere har annet dere vil peke på så vennligst ta kontakt så snart som mulig». Vi oppfatter teksten som klar når det gjelder hva man kan uttale seg om og hvem man skal uttale seg til. Vi kan ikke se av referatene fra karriereveiledningssamtalene at elev/foreldre har uttalt seg som sakkyndig vurdering eller at dette fremkommer som et eget punkt i referatmalen. Vi ser likevel at det i den første dokumentasjonen for én elev foreligger et skriftlig samtykkeskjema hvor eleven kan uttale seg om sakkyndig vurdering. I tilleggsdokumentasjon ser vi at ytterligere tre elever har underskrevet samtykkeskjema. En av disse elevene har ikke krysset av på om hen ønsker å uttale seg, men vi går ut fra at eleven har fått informasjon og mulighet til å uttale seg da samtykkeskjema er

underskrevet. I disse sakene er den nye malen fra Viken fylkeskommune tatt i bruk, slik rektor beskriver. For to av elevene er samtykkeskjemaet datert senere enn vedtaksdato.

Vår samlede vurdering

Det fremgår av følgebrevene både fra Kalnes og fra Åssiden at elevene og foreldrene får mulighet til å uttale seg om sakkyndig vurdering. I følgebrevet fra PPTvgo Østfold presiseres muligheten for å uttale seg før det gjøres vedtak. I følgebrevet fra PPOT Nedre Buskerud gis også muligheten til å uttale seg, selv om teksten er noe mer utydelig.

Ut fra tilleggsinformasjon kan vi se at begge skolene fra høsten 2022 har tatt i bruk fylkeskommunens mal for skriftlig samtykke. I malen fremkommer et eget punkt hvor elev/foreldre gis mulighet til å uttale seg om den sakkyndige vurderingen. Vi vil likevel påpeke, slik som under rettslig krav 1.1, at for to elever er samtykket underskrevet etter vedtaksdato. Skolene skal være oppmerksom på og påse at det gis mulighet for å uttale seg om sakkyndig vurdering før vedtaket fattes.

Det går frem at begge PP-tjenestene bruker følgebrev ved utsendelse av sakkyndig vurdering. I tillegg er det eget punkt i samtykkemalen om uttalerett. På bakgrunn av en samlet vurdering anser vi det derfor som sannsynlig at skolene gir eleven og foreldrene mulighet til å uttale seg om innholdet i den sakkyndige vurderingen, før skolen fatter enkeltvedtak.

Statsforvalterens konklusjon

Det rettslige kravet er oppfylt.

Fylkeskommunens kommentarer/spørsmål:

Fylkeskommunen skriver blant annet i sin uttalelse til foreløpig rapport at «Selv om PP-tjenesten er en del av fylkeskommunen og på den måten kan videreformidle uttalelser fra elev/foresatt, spør vi om det heller ville vært bedre å henvise til skolen som mottaker av uttalelser om innholdet av den sakkyndige vurderingen? Dette er også i tråd med plikten til at saken skal være godt opplyst før vedtak fattes, og med spørsmålet i Reflex: *Gir skolen eleven og foreldrene mulighet til å uttale seg om innholdet i den sakkyndige vurderingen, før skolen fatter enkeltvedtak?* Dette er tatt hensyn til i vår mal for samtykke, hvor skolen - gjennom bruk av denne - aktivt etterspør eventuelle uttalelser, og dermed også forebygger unødvendige forsinkelser i saksgangen».

Våre vurderinger/kommentarer:

Det er riktig som fylkeskommunen påpeker, at det er den (i dette tilfelle skolen) som skal fatte vedtak om spesialundervisning som også har ansvar for at eleven/foreldre har fått mulighet til å uttale seg om sakkyndig vurdering. Hvilke rutiner man har for å sikre dette, er opp til skoleeier/skolen gjennom å vurdere hva som er mest hensiktsmessig. Vi ser at fylkeskommunen gjennom å ha et eget punkt i samtykkemalen, sikrer at eleven/foreldre får mulighet til å uttale seg om sakkyndig vurdering før det fattes vedtak og dermed oppfyller det rettslige kravet på dette punktet.

Rettslig krav 1.3 (RefLex 1.5-1.6)

Sørger skolen for at saken er tilstrekkelig opplyst før den fatter vedtak om spesialundervisning?

Dersom utredningen eller anbefalingen i den sakkyndige vurderingen er mangelfull, eller det mangler andre opplysninger i saken, skal skolen be PPT eller andre om supplerende opplysninger.

Rettslig grunnlag: Forvaltningsloven § 17.

Statsforvalterens undersøkelser og vurderinger

Kalnes videregående skole

I egenvurderingsskjemaet svarer rektor ja på spørsmål om skolen innhenter flere opplysninger fra PPT dersom den sakkyndige vurderingen er mangelfull. Dette skjer i tiltaksteammøter, faste møter med PPTs rådgivere og i telefonsamtaler. Videre svarer rektor ja på spørsmål om skolen fatter vedtak om spesialundervisning på bakgrunn av oppdatert informasjon om eleven og opplærings situasjonen. Rektor opplyser at ny vurdering gjøres hvert år når vedtaket skal fattes. Det avholdes ansvarsgruppemøter og andre samarbeidsmøter ved behov som kan føre til justeringer av enkeltvedtaket. Rektor skriver videre at sakkyndig vurdering gir anledning til å justere elevens tildelte ressurs eller gjøre mindre endringer av elevens opplæringsplan uten å innhente ny sakkyndig vurdering.

Når det gjelder omfang av spesialundervisning ser vi av samtlige vedtak hvor mange timer spesialundervisning eleven totalt skal motta. Sakkyndig vurdering har også ofte oppgitt samlet antall årstimer. I noen av de sakkyndige vurderingene savner vi å se hvor mange timer spesialundervisning elevene skal ha i de ulike fagene. Som eksempel ser vi at en sakkyndig vurdering oppgir at eleven skal ha 981 årstimer spesialundervisning, men har ikke presisert årstimetall pr. fag. Årstimetall pr. fag er likevel presisert i vedtaket. Et annet eksempel er der det sakkyndig vurdering står at eleven skal ha 280 timer spesialundervisning, men ikke presisert årstimetall pr. fag. Vi vurderer at denne tilrådningsen ikke er konkret nok når det gjelder å presisere antall timer i de ulike fagene. I disse eksemplene ser vi at den sakkyndige vurderingen er mangelfull og skolen burde be PPT om flere opplysninger før de fatter vedtak.

I vedtakene skal det fremkomme informasjon om hva spesialundervisningen skal inneholde. For Kalnes ser vi at vedtakene og sakkyndig vurdering inneholder en beskrivelse av hvilke fag eller område eleven skal ha opplæring i. Vedtakene og de sakkyndige vurderingene er derimot ikke konkrete og tydelige nok i sine beskrivelser av hvilke kompetansemål eleven skal nå innenfor de ulike fagene/områdene. Et eksempel på dette er en elev som skal ha spesialundervisning i faget «forvaltning og drift» hvor eleven skal ha opplæring i utvalgte kompetansemål. Det kommer ikke frem i sakkyndig vurdering eller vedtaket hvilke kompetansemål eleven skal jobbe med i faget. Vi vurderer at de sakkyndige vurderingene er mangelfulle på dette området og skolen burde be PPT om flere opplysninger før de fatter vedtak.

En elev på Kalnes har vedtak om spesialundervisning hvor det står at eleven har behov for å redusere årstimetallet til 252 timer og kun ha tre fag. Det står videre at vedtaket er gjort på grunnlag av et møte mellom skolen, PPT og elev/foresatte. Ut fra mottatt dokumentasjon kan vi ikke se at det foreligger noen sakkyndig vurdering i saken. I opplæringsloven § 5-3 første ledd står det tydelig at det skal foreligge en sakkyndig vurdering før skolen gjør vedtak om spesialundervisning. Ut fra opplysningene i vedtaket står ingenting om behov for spesialundervisning, men det kan se ut til at eleven har behov for tilrettelegging i de tre fagene hen skal ha opplæring i.

Åssiden videregående skole:

Rektor bekrefter i RefLex at skolen innhenter flere opplysninger fra PPT dersom den sakkyndige vurderingen er mangelfull. PPOT har fast møtedeltagelse i skolens lokale tverrfaglige team hvor eventuelle uklarheter belyses. Rektor svarer også ja på at skolen fatter vedtak om spesialundervisning på bakgrunn av oppdatert informasjon om elevene og opplæringssituasjonen. Rektor skriver videre at vedtakene baseres på den sakkyndige vurderingen og pedagogisk årsrapport. Det fattes vedtak ved endret behov og andre faglige instanser kan bidra til å belyse saken.

Hvis det går klart frem av den sakkyndige vurderingen hva som er anbefalt, kan vedtaket vise til denne vurderingen. I den første dokumentasjonen fra Åssiden går det fram i syv av de sakkyndige vurderingene, at tilrådningsen gjelder for fag fra tidligere skoleår. Konsekvensen av dette kan bli at skolen mangler et forsvarlig beslutningsgrunnlag for å skrive sitt vedtak.

Videre ser vi av tilleggsdokumentasjonen at vedtakene for skoleåret 2022–2023 bygger på sakkyndige vurderinger som ser ut til å være utarbeidet for skoleåret 2021–2022. Vi ser altså ut fra både første dokumentasjon og tilleggsdokumentasjon, at flere av vedtakene bygger på sakkyndige vurderinger som er skrevet for tidligere skoleår. Det vil si at flere av opplysningene og vurderingene i de sakkyndige vurderingene ikke vil være aktuelle lenger og at skolen derfor ikke kan basere sitt vedtak på disse. I denne situasjonen vil det heller ikke være samsvar mellom den sakkyndige vurderingen og vedtaket. Vi mener derfor at skolen burde ha bedt om oppdatert informasjon fra PPT før det treffes vedtak. Utdanningsdirektoratet påpeker i «Veilederen Spesialundervisning» punkt 6.3, at den sakkyndige vurderingen skal gi skolen et forsvarlig beslutningsgrunnlag, samt at det må komme tydelig fram i den sakkyndige vurderingen hvor lang periode PP-tjenesten vurderer at den gjelder for.⁴

Når det gjelder omfanget av spesialundervisning, er det varierende i de ulike vedtakene om totalt årstimetall og/eller årstimetall spesifisert for det enkelte fag kommer tydelig fram. Vi ser at flere av de sakkyndige vurderingene mangler en tydelig presisering av både totalt årstimetall og spesifisering av timer for enkeltfag. Et eksempel er en elev som har 981 årstimer spesialundervisning og det står at eleven skal ha undervisning på alternativ opplæringsarena. I sakkyndig vurdering står det videre: «(...) ren fellesfagsundervisning har et noe lavere timetall enn elevene har i ordinær videregående opplæring». Det er ikke spesifisert hva dette betyr, og hvor

---

⁴ [Utdanningsdirektoratet \(2021\) Veilederen Spesialundervisning.](#)

mange årstimer eleven skal ha i fellesfagene. Vi mener at skolen burde ha bedt om flere opplysninger fra PPT om omfang før det treffes vedtak.

I vedtakene skal det fremkomme informasjon om hva spesialundervisningen skal inneholde. Vedtakene fra Åssiden er lite konkrete når det gjelder opplysninger om hvilke fag eller områder eleven skal få spesialundervisning i og hvilke kompetansemål som skal nås. Det vises til sakkyndig vurdering i vedtakene. Et eksempel er en elev der det står i sakkyndig vurdering at når det gjelder hvilke fellesfag hen skal ha, må eleven «[...] i samarbeid med Åssiden og UI velge hvilke fag hen skal satse på». I tillegg er sakkyndig vurdering lite konkret på hvilke kompetansemål eleven skal ha i fagene. I vedtaket står det kun at eleven skal ha «fellesfag» og «programfag» og at det skal være «individuelle kompetansemål». Generelt ser vi at de sakkyndige vurderingene ikke inneholder en tydelig og konkret beskrivelse av hvilke kompetansemål som er realistiske for eleven. Det vil da heller ikke gå klart og tydelig fram av enkeltvedtaket hva slags innhold spesialundervisningen skal ha. Skolen burde derfor ha bedt om flere opplysninger fra PPT om innhold i spesialundervisningen før det treffes vedtak.

Beskrivelsen av organiseringen i flere av vedtakene, er ikke alltid presis eller konkret. Et eksempel er at det for en elev står at: «Eleven har tett oppfølging i liten gruppe på Ung invest». Det vises til sakkyndig vurdering i vedtakene, men de sakkyndige vurderingene beskriver heller ikke dette nærmere. Dette kan bidra til usikkerhet om hvordan spesialundervisningen skal organiseres for elevene og skolen burde derfor ha innhentet mer informasjon fra PPT om organiseringen av spesialundervisningen.

Vår samlede vurdering

Under pkt. 1.6 – 1.8 har vi påpekt flere mangler i vedtakene (beskrivelse av spesialundervisningens omfang, innhold og organisering) som ofte følger av mangler i de sakkyndige vurderingene. Når den sakkyndige vurderingen er mangelfull, må skolen be PPT eller andre sakkyndige om flere opplysninger før det treffes vedtak. Den som fatter vedtakene, har med andre ord et selvstendig ansvar for å vurdere om alle nødvendige opplysninger foreligger før det treffes vedtak. Skolen burde i flere av sakene ha bedt om flere opplysninger fra PPT for å gi tydeligere opplysninger i vedtakene om spesialundervisning.

Dersom det går klart fram av den sakkyndige vurderingen hva som er anbefalt, kan vedtaket vise til denne vurderingen. Vi ser imidlertid at flere av de sakkyndige vurderingene ikke opplyser konkret om omfang, innhold og organisering av spesialundervisningen. Når et vedtak kun viser til sakkyndig vurdering som ikke er konkret, så blir heller ikke vedtaket konkret. Her burde skolene ha innhentet flere opplysninger før de fattet vedtak. Skolen må vurdere i hver enkelt sak om vedtaket fattes i samsvar med tilrådingen, gi opplysninger dersom det er innhentet mer informasjon i saken og om det er avvik fra den sakkyndige vurderingen.

Vi vurderer at skolene ikke har tilstrekkelige opplysninger fra PPT om spesialundervisningens omfang, innhold og organisering. På denne bakgrunn mener vi at skolene ikke sørger for at saken er tilstrekkelig opplyst før det fattes vedtak om spesialundervisning.

Statsforvalterens konklusjon

Det rettslige kravet er ikke oppfylt.

Rettslig krav 1.4 (RefLex 1.7-1.10)

Fatter skolen vedtak så snart som mulig i alle saker der PPT har gjennomført en sakkyndig vurdering?

En sakkyndig vurdering er en vurdering fra PPT som vurderer behovet til eleven, og anbefaler hvilket opplæringstilbud eleven bør få. Så lenge en elev over 15 år eller foreldrene til en elev under 15 år har samtykket til vedtak om spesialundervisning, skal skolen avgjøre saken ved å fatte et enkeltvedtak. Det betyr at dere skal fatte enkeltvedtak når den sakkyndige vurderingen anbefaler spesialundervisning.

Skolen skal fatte enkeltvedtak, selv om PPT ikke anbefaler spesialundervisning og dere derfor kommer til at dere ikke skal gi eleven spesialundervisning.

Rettslig grunnlag: Forvaltningsloven §§ 2 og 23 og opplæringsloven § 5-1 første ledd.

Statsforvalterens undersøkelser og vurderinger

Kalnes videregående skole

Rektor svarer ja i RefLex på at skolen fatter vedtak hvis PPT anbefaler spesialundervisning og skriver at de fatter vedtak i tråd med sakkyndig vurdering. Skolen svarer også at de fatter vedtak om avslag for elever hvis PPT ikke anbefaler spesialundervisning, og viser til fylkeskommunens og skolens rutiner for spesialundervisning. Videre svarer rektor ja både på spørsmålet om skolen fatter vedtak så snart som mulig etter at skolen har mottatt sakkyndig vurdering, og om skolen setter oppstartstidspunkt ut fra elevens behov. Skolen skriver at vedtak fattes fortløpende etter mottatt sakkyndig vurdering, men at for innværende skoleår venter skolen på samtykke.

Av den første dokumentasjonen vi har mottatt går det frem at flere av vedtakene er fattet i oktober, sluttet av november og i desember 2021. Det er også et eksempel der vedtak er fattet i januar 2022 og sakkyndige vurderinger var utarbeidet i august 2021. Vedtakene fattes sent på skoleåret. Vi ser at for flere av sakene er sakkyndig vurdering utarbeidet sent. For en elev er det fattet vedtak uten at det foreligger en sakkyndig vurdering. Av tilleggsdokumentasjonen er det eksempel på vedtak som er fattet i slutten av oktober 2022 og sakkyndig vurdering er fra begynnelsen av september.

I dokumentasjonen vi har mottatt er det fattet vedtak for alle elever i sakene der PPT har utarbeidet sakkyndig vurderinger. Flere av vedtakene vi har sett på fattes ca. 1-1,5 måned etter sakkyndig vurdering. Det er også noen eksempler der vedtak fattes noen måneder etter sakkyndig vurdering foreligger. På denne bakgrunn vurderer vi at skolen ikke fatter vedtak så snart som mulig i alle saker der PPT har gjennomført en sakkyndig vurdering.

Åssiden videregående skole

Rektor svarer ja i RefLex på at skolen fatter vedtak for alle elever hvis PPT anbefaler

spesialundervisning. Skolen og PPT samarbeider tett etter fylkeskommunens rutine. Videre skriver skolen at dersom elev og foresatte ikke ønsker vedtak, fremkommer det i referat fra karriereveiledningsmøte. De viser til årshjul, fylkeskommunens rutine for spesialundervisning og mal for møtereferat. Skolen svarer også ja på spørsmålet om det fattes vedtak om avslag dersom PPT ikke anbefaler spesialundervisning.

I RefLex svarer rektor videre ja både på spørsmålet om skolen fatter vedtak så snart som mulig etter at skolen har mottatt sakkyndig vurdering, og om skolen setter oppstartstidspunkt ut fra elevens behov. Skolen skriver at den fatter vedtak så snart eleven har fått mulighet til å uttale seg. Skolen viser videre til at «I en del tilfeller kommer sakkyndig vurdering så sent at midlertidig plan utvikles og tidsbegrenset vedtak fattes».

Av den første dokumentasjonen går det frem at i seks av de ni sakene er vedtak fattet i midten av desember 2021. For disse seks vedtakene er to av de sakkyndige vurderingene utarbeidet i begynnelsen/midten av november 2021. Øvrige sakkyndige vurderinger er utarbeidet i oktober 2020 samt januar 2021. For en av elevene har fylkeskommunen fattet et «tidsbegrenset vedtak om spesialundervisning» i begynnelsen av mars 2021 og vist til at det gjelder frem til nytt enkeltvedtak om spesialundervisning foreligger «senest 1 måned etter skolestart 2021/22». Sakkyndig vurdering er utarbeidet i begynnelsen av november og vedtak fattet i desember 2021. Det er mulig å fatte tidsbegrensede vedtak, se henvisning til Utdanningsdirektoratets veileder for spesialundervisning nedenfor. Et tidsbegrenset vedtak gjelder inntil sakkyndig vurdering for videregående opplæring foreligger for eleven og det er fattet et nytt vedtak om spesialundervisning. Direktoratet skriver at "Dette skal skje så raskt som mulig etter at elevene er tatt inn i videregående opplæring." (se veilederen s. 57).

Av tilleggsdokumentasjonen går det frem at to vedtak er fattet i slutten av oktober 2022 og ett i september 2022. Vedtakene bygger på tidligere sakkyndige vurderinger fra desember 2020 og november 2021. Der eleven har hatt vedtak om spesialundervisning tidligere og er kjent for skolen bør ny sakkyndig vurdering kunne foreligge tidligere, slik at vedtak fattes til skolestart.

I dokumentasjonen vi har mottatt er det fattet vedtak for alle elever i sakene der PPT har utarbeidet sakkyndig vurderinger. Flere av vedtakene fattes lang tid etter at sakkyndig vurdering foreligger. Videre fattes vedtakene sent på skoleåret. På denne bakgrunn vurderer vi at skolen ikke fatter vedtak så snart som mulig i alle saker der PPT har gjennomført en sakkyndig vurdering.

Vår samlede vurdering

Det er elevens enkeltvedtak som gir eleven retten til spesialundervisning. På bakgrunn av skolens svar og innsendt dokumentasjon, er det vår vurdering at skolene fatter enkeltvedtak der PPT har gjennomført sakkyndig vurdering. Når det gjelder spørsmål om skolene fatter vedtak så snart som mulig etter at sakkyndig vurdering er ferdig utarbeidet og setter oppstartstidspunkt ut fra elevenes behov, er vår samlede vurdering at noen vedtak om spesialundervisning blir fattet sent.

Det er også sendt inn et eksempel på "tidsbegrenset vedtak". Vi viser til det Utdanningsdirektoratet skriver om tidsbegrensede vedtak i overgangen mellom grunnskole og videregående opplæring i «Veilederen Spesialundervisning», se s. 57-58.⁵ Her påpeker direktoratet blant annet at sakkyndige vurderinger fra grunnskolen bare kan legges til grunn for et tidsbegrenset vedtak i videregående opplæring. Videre står det at: «Et tidsbegrenset vedtak gjelder bare inntil elevene er utredet av PP-tjenesten for videregående opplæring, og til det er fattet et nytt vedtak om spesialundervisning. Dette skal skje så raskt som mulig etter at elevene er tatt inn i videregående opplæring. Det er også viktig at kommunen/fylkeskommunen henviser til PP-tjenesten så snart de er kjent med elevens behov. For elever som har hatt enkeltvedtak om spesialundervisning, er dette kjent ved inntaket.»

Det er ikke sendt inn eksempler på vedtak om avslag der PPT ikke har anbefalt spesialundervisning. Vi noterer at det i fylkeskommunens rutine «Rett til spesialundervisning» (punkt 4) står at dersom sakkyndig vurdering ikke tilrår spesialundervisning skal «Det fattes enkeltvedtak om at eleven ikke har rett til spesialundervisning [---]».

Statsforvalterens konklusjon

Det rettslige kravet er ikke oppfylt.

Rettslig krav 1.5 (RefLex 1.11)

Inneholder enkeltvedtakene opplysninger om vedtakets varighet?

Det skal gå frem av enkeltvedtaket hvor lenge det varer. Enkeltvedtaket kan ikke ha lengre varighet enn den sakkyndige vurderingen vedtaket bygger på.

Rettslig grunnlag: Opplæringsloven § 5-1 første ledd, jf. opplæringsloven § 5-3 andre ledd, jf. forvaltningsloven §§ 2, 23, 25.

Statsforvalterens undersøkelser og vurderinger

Kalnes og Åssiden videregående skoler

Både Kalnes og Åssiden svarer ja på spørsmål om enkeltvedtakene opplyser om vedtakets varighet. Begge skolene viser til fylkeskommunens mal for enkeltvedtak om spesialundervisning.

Det går frem av samtlige vedtak skolene har sendt inn, at vedtakene gjelder for skoleåret «2021/2022» eller skoleåret «2022/2023», det vil si for ett opplæringsår. Av fylkeskommunens mal for vedtak om spesialundervisning, som begge skolene viser til, står det i egen tabell at «Vedtaket gjelder skoleår:»/«Gjelder skoleår:», og der man skal fylle ut skoleår. Det går frem av vedtakene, som skolene har sendt inn, at det opplyses om vedtakets varighet. På denne bakgrunn vurderer vi at det opplyses om hvor lenge vedtakene varer, og at det rettslige kravet er oppfylt.

---

⁵ [Utdanningsdirektoratet \(2021\) Veilederen Spesialundervisning.](#)

Vi ser at det i vedtak som er fattet sent i skoleåret for eksempel i desember 2021 og januar 2022 også står at varigheten for vedtaket er «skoleåret 2021-2022». Her bør det gå tydeligere frem at varigheten er fra vedtaksdato og ut skoleåret.

Videre ser vi at for Åssiden går det ikke alltid frem av de sakkyndige vurderingene hvor lenge de varer. Av innholdet i de sakkyndige vurderingene kan det imidlertid se ut til at flere er utarbeidet for å gjelde fag i ett bestemt trinn for eksempel Vg1. Vi ser videre at noen av vedtakene baserer seg på og viser til, sakkyndige vurderinger fra tidligere år. Vi gjør oppmerksom på at enkeltvedtaket ikke kan ha lengre varighet enn den sakkyndige vurderingen vedtaket bygger på. Se våre kommentarer og vurderinger under 1.3, 1.7 og 1.10.

Statsforvalterens konklusjon

Det rettslige kravet er oppfylt.

Rettslig krav 1.6 (RefLex 1.12)

Inneholder enkeltvedtakene opplysninger om omfanget av spesialundervisningen, det vil si antall timer spesialundervisning samlet og i hvert av fagene?

Vedtaket skal vise omfanget av spesialundervisningen, det vil si timetallet for de aktuelle fagene og samlet timetall for eleven. Hvis det går klart frem av den sakkyndige vurderingen hva som er anbefalt, kan vedtaket vise til denne vurderingen.

Rettslig grunnlag: Opplæringsloven § 5-1 første ledd, jf. opplæringsloven § 5-3 andre ledd, jf. forvaltningsloven §§ 2, 23, 25.

Statsforvalterens undersøkelser og vurderinger

Kalnes videregående skole

På spørsmål om vedtakene inneholder opplysninger om hvor mange timer spesialundervisning elevene skal ha, svarer rektor ja.

Vi ser av samtlige vedtak at skolen har oppgitt hvor mange timer spesialundervisning eleven totalt skal motta. Vedtakene har også presisert årstimetall pr. fag. Sakkyndig vurdering har ofte oppgitt samlet antall årstimer, men ikke antall timer pr. fag. Selv om sakkyndig vurdering ikke har anbefalt/tilrådt antall årstimer pr. fag, så er dette likevel presisert i vedtakene. Se også våre øvrige kommentarer og vurderinger under punkt 1.3.

På bakgrunn av dette vurderer vi at enkeltvedtakene er konkrete nok når det gjelder opplysninger om antall timer eleven skal ha spesialundervisning samlet og i de enkelte fagene.

Åssiden videregående skole

På spørsmål om vedtakene inneholder opplysninger om hvor mange timer spesialundervisning elevene skal ha, svarer rektor ja, og at samlet timetall og antallet timer i de ulike fagene fremkommer i mal for vedtak.

Det er varierende i de ulike vedtakene om totalt årstimetall og/eller årstimetall spesifisert for det enkelte fag kommer tydelig fram. Vi ser at flere av de sakkyndige vurderingene mangler en tydelig presisering av både totalt årstimetall og spesifisering av timer for enkeltfag. Et eksempel på manglende spesifisering av fagtimetall er en elev, der det i vedtaket står at eleven skal ha 56 timer fellesfag og 925 timer programfag. Her er timene fordelt på overordnede kategorier som «programfag» og det er uklart hvilke programfag eleven skal ha spesialundervisning i og hva som er omfanget av faget. Et annet eksempel er en annen elev hvor det kun fremkommer samlet årstimetall i et fag kalt «tverrfaglig oppgave». For fire elever fremkommer det i vedtaket en spesifisering av omfanget elevene skal ha i de enkelte fag.

På bakgrunn av en samlet vurdering, vurderer vi at enkeltvedtakene ikke er konkrete nok når det gjelder opplysninger om antall timer spesialundervisning eleven skal ha i de enkelte fagene.

Vår samlede vurdering

Vi ser at både rutine for spesialundervisning fra fylkeskommunen og rutine for spesialundervisning fra Kalnes, alle inneholder et punkt om at enkeltvedtakene skal informere om omfanget av spesialundervisning. Det fremgår ikke om dette gjelder totalt antall årstimer eller årstimer pr. fag. Vi ser at malen for enkeltvedtak om spesialundervisning er tydelig på at det skal opplyses om årstimer per fag.

Det er vårt generelle inntrykk at flere av de sakkyndige vurderingene oppgir samlet årstimetall spesialundervisning, men mangler en presisering av antall årstimer spesialundervisning i enkeltfag. Til tross for at de sakkyndige vurderingene har mangler, ser vi at noen av vedtakene har oppgitt antall timer pr. fag. Se våre øvrige kommentarer og vurderinger under punkt 1.3. Vi mener likevel, ut fra en samlet vurdering, at en del vedtak er mangelfulle når det gjelder presisering av omfanget av spesialundervisning og at det derfor ikke er sannsynliggjort at det rettslige kravet er oppfylt.

Statsforvalterens konklusjon

Det rettslige kravet er ikke oppfylt.

Fylkeskommunens kommentarer/spørsmål:

Fylkeskommunen henviser i sin uttalelse om foreløpig rapport til første avsnitt under «Vår samlede vurdering» og påpeker: «[...] at *malen* er tydelig på at dette gjelder årstimer per fag».

Videre skriver fylkeskommunen følgende: «Vi stiller i tillegg spørsmål ved at teksten i RefLex (om at omfanget av spesialundervisningen skal gis både samlet og for hvert fag) oppgis som et absolutt og rettslig krav, da vi ikke kjenner dette fra andre kilder. Veilederen Spesialundervisning sier kun: *Enkeltvedtaket må inneholde omfang av spesialundervisningen*. Vi har derfor ansett at ved å angi omfanget for hvert fag er dette ivaretatt, uten at timene i tillegg må summeres opp».

Våre vurderinger/kommentarer:

Når det gjelder beskrivelsen av malen, så er dette rettet opp i tråd med fylkeskommunens tilbakemelding.

Vi gjør oppmerksom på at regelverksbruddet er knyttet til at vedtakene ikke er tydelige på antall årstimer spesialundervisning per fag. Fylkeskommunen stiller spørsmål ved om det må oppgis samlet antall årstimer i vedtakene.

Det står ikke uttrykkelig i regelverket at det må angis samlet antall årstimer.

Utdanningsdirektoratet skriver i sine føringer til dette rettslige kravet at: «Vedtaket skal opplyse om hvor mange timer spesialundervisning elevene skal ha i fagene, og samlet timetall». I veileder til spesialundervisning skriver direktoratet at: «Det er viktig at enkeltvedtaket sier klart og tydelig hva slags opplæringstilbud eleven skal ha». ⁶ Det er viktig at det kommer tydelig frem for elever og foreldre hvilket omfang spesialundervisningen skal ha.

Rettslig krav 1.7 (RefLex 1.13-1.15)

Inneholder enkeltvedtakene opplysninger om hvilket innhold spesialundervisningen skal ha?

Vedtaket må vise hvilke avvik skolen eventuelt skal gjøre fra de ordinære læreplanene, og hvilke fag avvikene skal gjelde for.

Vurderingen av om eleven har behov for eventuelle avvik fra innholdet i opplæringen, må bygge på kunnskap om elevens læringsforutsetninger og utviklingsmuligheter, opplæringstilbudet, kompetansenivået til de andre elevene på trinnet og målene i læreplanene. Noen elever kan følge de ordinære læreplanene dersom de nødvendige ressursene stilles til rådighet, mens andre elever kan ha behov for avvik fra kompetansemålene i læreplanene. Vurderingen av om skolen skal la være å gi opplæring knyttet til noen kompetansemål, er en skjønnsmessig vurdering som dere må gjøre konkret for den enkelte eleven.

Hvis det går klart frem av den sakkyndige vurderingen hva PPT anbefaler, kan vedtaket vise til denne vurderingen.

Hvis skolen gjør avvik fra de ordinære læreplanene, må det fremgå av vedtaket hvilke kompetansemål eleven skal nå.

Rettslig grunnlag: Opplæringsloven § 5-1 første ledd, jf. opplæringsloven § 5-3 andre ledd, jf. forvaltningsloven §§ 2, 23, 25.

Statsforvalterens undersøkelser og vurderinger

Kalnes videregående skole

I RefLex svarer rektor ja på spørsmålet om vedtakene inneholder opplysninger om hvilke fag eller områder elevene skal få spesialundervisningen i, hvilke avvik skolen eventuelt skal gjøre fra de ordinære læreplanene, og hvilke fag avvikene skal gjelde. Ifølge rektor står det i vedtakene at det

---

⁶ Utdanningsdirektoratet. *Veilederen spesialundervisning*, punkt 7.2

er fattet på bakgrunn av sakkyndige vurderinger fra PPT. Rektor svarer ja også på at vedtakene inneholder opplysninger om hvilke konkrete kompetansemål elevene skal nå.

Inneholder vedtakene opplysninger om hvilke fag eller områder elevene skal få spesialundervisning i?

I vedtaksmalen som skolen bruker er det to tabeller. I første kolonne i tabell 1 står «fagkode». Her skriver skolen på to elever IOP1001. Det går ikke frem hva denne fagkoden betyr. For seks elever brukes fagkodene IOP1000 og IOP2000 som betyr at elevene har IOP for 1. eller 2. år, jf. Utdanningsdirektoratets rundskriv Udir-1-2022 om Fag- og timefordeling og tilbudsstruktur for Kunnskapsløftet. I vedtakene står det under andre kolonne i tabell 1 hvilke «fag/område/innhold» eleven skal ha. I tabell 2 er det en nærmere beskrivelse av spesialundervisningen.

I vedtakene er det brukt en kombinasjon av fag tilhørende utdanningsprogram elevene går på, men også tilført områder som ikke er knyttet direkte til kompetansemålene i læreplanverket. Et eksempel er der området hybel/botrening er oppført. Et annet eksempel er at grunnleggende ferdigheter kombineres med livsmestring eller med anleggsgartnerfaget.

På bakgrunn av dette vurderer vi at vedtakene inneholder opplysninger om fag/område eleven skal ha spesialundervisning i.

Inneholder vedtakene opplysninger om hvilke avvik skolen eventuelt skal gjøre fra de ordinære læreplanene, og hvilke fag avvikene skal gjelde for?

Denne informasjonen vil kunne komme frem i tabell 2 "Utfyllende om spesialundervisningens innhold, omfang, organisering, personalkompetanse og opplæringsmål" i vedtakene. Dersom eleven ikke skal ha et fag, for eksempel at fag tas bort for å ha en redusert skoleuke eller at fellesfag tas bort og erstattes med andre områder, skal det komme frem i vedtakene.

Skolen beskriver hvilke avvik eleven har fra fag, men det kommer ikke tydelig nok frem hvilke avvik som gjøres fra ordinære læreplaner innenfor et fag. Et eksempel her fra tilleggskommentasjonen er en elev som skal starte opp med full skoleuke, men som det antydes av dokumentasjonen at muligens vil trenge kortere skoleuke og at det skal vurderes reduksjon av fag for å muliggjøre dette etter skolestart. Fra vedtaket kommer det frem at det skal reduseres innenfor faget «Hest og dyrefag». Eleven gis 338 årstimer i faget og under sluttvurdering står «utvalgte kompetansemål, vurdr. uten karakter (IV)».

De sakkyndige vurderingene har også en beskrivelse av hvilke fag som eventuelt skal tas bort, men er ikke konkrete på hvilke avvik som skal gjøres fra de ordinære læreplanene i hvert fag. I samme eksempel som over står det i sakkyndig vurdering: «Eleven skal ha spesialundervisning i Heste- og dyrefaget (337 årstimer) (...) I hest- og dyrefaget hentes mål fra læreplanen i drift og entreprenørskap, og dyrelære og aktivitet». Innenfor disse læreplanene er det kompetansemål, men hvilke kompetansemål eleven skal følge og hvilke avvik som skal gjøres innenfor de nevnte læreplanene spesifiseres ikke.

Inneholder vedtakene opplysninger om hvilke konkrete kompetansemål eleven skal nå?

I tabell 1 i siste kolonne er sluttvurdering oppsatt. Elevene skal stort sett ha IV (ikke vurdering) i fag, noe som signaliserer at kompetansemål i faget er tatt helt eller delvis bort. I tabell 2

“Utfyllende om spesialundervisningens innhold, omfang, organisering, personalkompetanse og opplæringsmål” kan det stå noe generelt om hvilke fag som skal gjennomføres. Et eksempel er der det står: “Det er viktig at elevens individuelle opplæringsplan knyttes opp mot læreplanene innenfor de ulike fagene” eller som for en annen elev: “Eleven skal ha IOP i fagene matematikk, engelsk og naturfag. Ifølge pedagogisk rapport vil kompetansemålene som skal vektlegges i faget bli utformet i en IOP. Det vil være ønskelig at PPT får en beskrivelse av hvilke kompetansemål som skal følges i fagene”. I vedtaksmalen er det oppført en standardtekst: “Et realistisk mål for din videregående opplæring er vurdert å være grunnkompetanse. Det vil si at du helt eller delvis følger en egen læreplan som har annet innhold enn den ordinære. Opplæringen blir da dokumentert i et kompetansebevis.” I åtte av ni vedtak kommer det ikke tydelig nok frem hvilke konkrete kompetansemål elevene skal nå innenfor de ulike fagene/områdene. Vi ser at en elev har en tydeligere konkretisering av hvilke kompetansemål det skal jobbes etter, og hvor fokuset skal ligge innenfor det aktuelle fagets læreplan. Det kommer også frem at mål skal hentes fra læreplan fra grunnskolen, noe som er mer presist enn en generell beskrivelse av at eleven skal ha IOP i faget. Her burde det allikevel vært mer konkret etter hvilket trinn i grunnskolen man anser som realistiske for eleven å jobbe mot.

Vedtakene inneholder ikke konkrete og tydelige nok beskrivelser av hvilke kompetansemål eleven skal nå.

Åssiden videregående skole

I RefLex svarer rektor ja på spørsmålet om vedtakene inneholder opplysninger om hvilke fag eller områder elevene skal få spesialundervisning i. Alle fag beskrives med fagkode og timetall oppgir rektor. Ifølge rektor står det at eventuelle avvik i fra læreplan i innholdet i opplæringen beskrives. Avvik på timetall og fagkoder begrunnes og beskrives i vedtak. Elevens forutsetninger er utgangspunkt for helhetlig kartlegging og utprøving. Rektor svarer ja også på at vedtakene inneholder opplysninger om hvilke konkrete kompetansemål elevene skal nå. Her oppgir rektor at vedtakene konkretiserer hvilke kompetansemål eleven skal nå gjennom opplæringen.

Inneholder vedtakene opplysninger om hvilke fag eller områder elevene skal få spesialundervisning i?

I vedtaksmalen som skolen bruker er det to tabeller. I tabell 1 i første kolonne «fagkode», bruker skolen fagkodene IOP1000 og IOP2000, se beskrivelse ovenfor. I den første innsendte dokumentasjonen, men også tilleggsdokumentasjonen brukes fagkode spesifikt rettet mot utdanningsprogram elever går på, og som er knyttet opp mot det som står under andre kolonne i tabell 1 «fag/område/innhold» eleven skal ha, f.eks. SAK1001 Samfunnskunnskap, KRO1018 Kroppsøving og MAT1130 Matematikk. Flere av vedtakene har en slik fagkode, men dette gjennomføres ikke konkret og tydelig for alle elevene. Hos tre av elevene blir vedtaket uklart når det gjelder hvilke fag elevene skal ha spesialundervisning i, da det betegnes med beskrivelsene «fellesfag» og «programfag». Det kommer ikke tydelig nok frem hvilke fag og hvor mange timer i hvert fag det skal gis spesialundervisning i. Hos en elev er faget/området spesialundervisningen definert som «Tverrfaglig oppgave». Dette gir ikke en tydelig og konkret beskrivelse av fag/område eleven skal nå.

På bakgrunn av dette vurderer vi at vedtakene ikke alltid inneholder opplysninger om fag/område eleven skal ha spesialundervisning i.

Inneholder vedtakene opplysninger om hvilke avvik skolen eventuelt skal gjøre fra de ordinære læreplanene, og hvilke fag avvikene skal gjelde for?

Vedtakene beskriver i noe grad hvilke fag eleven skal ha. Skolen har i enkeltvedtakene gitt beskrivelser om elevens utvikling og hvilket fokus det jobbes med. Det kommer allikevel ikke tydelig frem hvilke avvik som gjøres fra det ordinære opplæringstilbudet innenfor det utdanningsprogrammet den enkelte elev følger. Gjennom at skolen i sine vedtak for tre elever bruker begrepene «fellesfag» og «programfag», hvor tildelte timer ikke er i samsvar med ordinært årstimetall, vil det bli utydelig hvilket avvik som gjøres og i hvilke fag det reduseres timer fra. Dermed vil beskrivelsen av hvilke opplæringstilbud som gjennomføres ikke kunne gi god beskrivelse av hvilke fag/områder som skal følges. Heller ikke hvilke avvik fra ordinær læreplan som gjøres. For en elev kommer det ikke frem hvilke fag det skal jobbes med. Skolen bruker «tverrfaglig oppgave» som fag/område, og med dette forstår vi det som, at her er det flere fag involvert. Hvilke fag det er, gis det ikke konkret informasjon om.

Det står for flere av elevene at de skal ha individuelle kompetansemål. Dette betyr at de har for store avvik fra den ordinære læreplanen i fag til å kunne bli vurdert i faget. Allikevel konkretiseres ikke hvilke avvik som gjøres.

Det går ikke tydelig frem av vedtakene om det skal være avvik fra læreplan i fag og/eller hvilke avvik som eventuelt gjøres.

Inneholder vedtakene opplysninger om hvilke konkrete kompetansemål eleven skal nå?

I enkeltvedtakenes siste kolonne i tabell 1 «Sluttvurderingsform» oppgis en variasjon av individuelle kompetansemål, vurdering uten tallkarakter eller alle kompetansemålene for faget, vurdering med tallkarakter. Under tabell 2 er det en standardtekst: «Et realistisk mål for din videregående opplæring er vurdert å være grunnkompetanse. Det vil si at du helt eller delvis følger en egen læreplan som har annet innhold enn den ordinære. Opplæringen blir da dokumentert i et kompetansebevis». Ingen av vedtakene gir tydelig og konkret nok beskrivelse av hvilke kompetansemål elevene skal nå innenfor de ulike fagene/områdene. De sakkyndige vurderingene er heller ikke konkrete når det gjelder hvilke kompetansemål eller realistiske opplæringsmål eleven skal ha. I to sakkyndige vurderinger har PPT i beskrivelsesdelen av eleven oppgitt hvilket nivå kompetansen til eleven lå på i fag ved overgang fra ungdomstrinnet. PPT har ikke fulgt opp dette videre i sin sakkyndige vurdering og tilrådning. For disse to elevene har PPT ikke tilrådd hvilke kompetansemål og innenfor hvilket trinn/nivå eleven skal ha i fagene videre på videregående skole.

Vedtakene beskriver ikke konkret og tydelig nok hvilke kompetansemål eleven skal ha innenfor de ulike fagene. De sakkyndige vurderingene er ikke tydelig og konkrete på kompetansemål innenfor fagene. Siden flere av de sakkyndige vurderingene dessuten er skrevet for tidligere skoleår, blir det ikke samsvar mellom sakkyndig vurdering og vedtak når det gjelder hvilke fag og kompetansemål som skal gjelde det skoleåret vedtaket omfatter.

Vedtakene inneholder ikke konkrete og tydelige nok beskrivelser av hvilke kompetansemål elevene skal nå.

Vår samlede vurdering

I «Veilederen Spesialundervisning» presiserer Utdanningsdirektoratet at enkeltvedtaket må si noe om innholdet i opplæringen til eleven. Hovedregelen er at alle elever skal følge Læreplanverket for Kunnskapsløftet, både læreplanen for fag og fag- og timefordelingen. Tilrådingen fra PP-tjenesten må angi realistiske opplæringsmål for eleven. Dersom det er behov for større eller mindre avvik fra Læreplanverket for Kunnskapsløftet, enten for hele fag eller deler av fag, må dette synliggjøres i enkeltvedtaket. Eleven skal ikke ha andre avvik fra den ordinære opplæringen enn det som står i enkeltvedtaket. Se veilederen avsnitt 6.2 og 7.2: [Veilederen Spesialundervisning \(udir.no\)](#). Dersom elev skal ha andre opplæringsmål enn det som finnes i læreplanene, må opplæringsmålene beskrives særskilt. Opplæringsmål som knytter seg til grunnleggende ferdigheter eller gjennomføres i bedrift eller på annen alternativ opplæringsarena, vil måtte beskrives og spesifiseres.

Vedtakene er for lite konkrete når det gjelder opplysninger om hvilke fag eller områder eleven skal få spesialundervisning i. Dette gjelder også innholdet i spesialundervisningen og hvilke kompetansemål som skal nås. Det vises hovedsakelig fra begge skoler, til at vedtakene er i samsvar med de sakkyndige vurderingene. Da de sakkyndige vurderingene ikke inneholder en tydelig og konkret beskrivelse av hvilke kompetansemål eller opplæringsmål som er realistiske for eleven innenfor de ulike fagene, vil det ikke gå klart og tydelig fram av enkeltvedtaket hva slags innhold spesialundervisningen skal ha.

I vedtaksmalen til skolene følger en informasjonstekst helt bakerst som et vedlegg «Rett til spesialundervisning». I tredje avsnitt står: «Den sakkyndige vurderingen fra PPT er en rådgivende uttalelse som vedtaksorganet ikke er forpliktet til å følge. Dersom fylkeskommunen fatter et vedtak som ikke følger PPT sitt råd, må fylkeskommunen begrunne nærmere hvorfor vedtaket likevel gir eleven et forsvarlig og likeverdig opplæringstilbud, jf. opplæringsloven § 5-3 og 5-1». Det må gå tydelig fram av vedtaket dersom det ikke er i samsvar med PPT sin sakkyndige vurdering. Det må stå hvilke avvik som gjøres fra det PPT har tilrådd, men ikke minst må fylkeskommunen være tydelig i sine begrunnelser både hvorfor de har vurdert å fravike, men også i sine beskrivelser av hvilket opplæringstilbud eleven skal få. Vi opplever ikke at det er tydelige nok vedtak fra skolene i beskrivelse av fag og som skal gis som spesialundervisning, hvilke avvik som gjøres fra det ordinære og hvilke konkrete kompetansemål elevene skal nå. Dette antar vi blir en konsekvens både av at de sakkyndige vurderingene ikke beskriver nok de vurderingene en sakkyndig vurdering skal inneholde for enkelt eleven, jf. opplæringsloven § 5-3, men også at de sakkyndige vurderingene ikke er oppdatert etter hvilket utdanningsprogram eleven tilhører. Vi har beskrevet dette nærmere under 1.3 og 1.10.

Statsforvalterens konklusjon

Det rettslige kravet er ikke oppfylt.

Fylkeskommunens kommentarer/spørsmål:

Fylkeskommunen viser i sin uttalelse om foreløpig rapport til at det «er oppgitt feil angivelse av tabell 2 [---]» i beskrivelsen av skolens vedtak.

Videre har fylkeskommunen kommentarer til beskrivelsen i første avsnitt under «Vår samlede vurdering», blant annet gjelder det at det må tydeliggjøres at ansvaret for de faglige vurderingene, herunder at beskrivelser og spesifiseringer av innholdet i spesialundervisningen ligger til PPT.

Fylkeskommunen stiller også spørsmål ved at «rapporten gir en så tydelig anbefaling til PP-tjenesten om å bruke kompetansemål fra lavere trinn» og påpeker at: «Dette er et faglig spesialpedagogisk spørsmål, og innen videregående opplæring reiser dette også andre problemstillinger enn i grunnskolen. For eksempel innen yrkesfaglige utdanningsprogram, og for mange elever, kan det heller være hensiktsmessig å knytte opplæringen i fellesfag til elevens mål om arbeidsdeltakelse, og å formulere opplæringsmålene etter disse.»

Våre vurderinger/kommentarer:

Vi har rettet opp beskrivelsen av tabell 2 i tråd med fylkeskommunens tilbakemelding.

Videre har vi tydeliggjort beskrivelsen i første avsnitt under «Vår samlede vurdering» i tråd med fylkeskommunens kommentarer. Det er viktig at den sakkyndige vurderingen, som vedtaket bygger på, er tydelig når det gjelder realistiske opplæringsmål for eleven.

Rettslig krav 1.8 (RefLex 1.16)

Inneholder enkeltvedtakene opplysninger om hvordan skolen skal organisere spesialundervisningen?

Vedtaket skal vise hvordan skolen skal organisere spesialundervisningen, det vil si om eleven skal få spesialundervisningen i klassen, i grupper, som eneundervisning eller på en alternativ opplæringsarena. Dere må få frem hvor mye tid eleven skal bruke på de ulike organisatoriske løsningene.

Hvis det fremgår klart av den sakkyndige vurderingen hva PPT anbefaler, kan vedtaket vise til den sakkyndige vurderingen.

Rettslig grunnlag: Opplæringsloven § 5-1 første ledd, jf. opplæringsloven § 5-3 andre ledd, jf. forvaltningsloven §§ 2, 23, 25.

Statsforvalterens undersøkelser og vurderinger

Kalnes videregående skole

Skolen svarer ja på spørsmålet og viser til mal for enkeltvedtak samt til både fylkeskommunens og skolens rutiner.

Vedtakene vi har mottatt inneholder opplysninger om organisering. Det vises til sakkyndig vurdering i vedtakene og at det er samsvar mellom sakkyndig vurdering og vedtak. Beskrivelsene av organiseringen av spesialundervisningen er som regel konkrete. I ett vedtak er det imidlertid uklart hvordan spesialundervisningen skal organiseres. Her ser det dessuten ut som om det ikke er utarbeidet sakkyndig vurdering, selv om det er fattet vedtak om spesialundervisning.

Åssiden videregående skole

I RefLex svarer skolen ja på spørsmålet og viser til at det kommer frem i vedtaket «gjennom egen kolonne for hvert fag med utdypende beskrivelse om hvordan spesialundervisningen organiseres, for eksempel innenfor klassens rammer, i mindre grupper eller alternativ opplæringsarena og i egen rubrikk med beskrivelse av spesialundervisningen».

Vedtakene vi har mottatt inneholder opplysninger om organisering ved at vedtaksmalen har en kolonne for «Gruppe/organisering og kompetanse hos den/de som skal arbeide med eleven» og at skolen har fylt ut denne kolonnen. Beskrivelsen i vedtakene er imidlertid ikke alltid presis eller konkret. Det er eksempler på vedtak der organiseringen beskrives konkret gjennom at det vises til at eleven skal følge liten gruppe og med presisering av størrelsen på gruppen eller at eleven skal følge ordinær klasse. I flere vedtak er imidlertid organiseringen av spesialundervisningen ikke beskrevet konkret. Noen eksempler er at det står i vedtaket at «Eleven har tett oppfølging i liten gruppe på Ung invest» eller «Eleven får opplæring på alternativ opplæringsarena Ung Invest i liten gruppe [---]». Formuleringene er upresise, da det blant annet ikke går frem hva Ung Invest er eller hva det innebærer. Av første eksemplet går det heller ikke frem at Ung Invest er en alternativ opplæringsarena. Det vises til sakkyndig vurdering i vedtakene, men de sakkyndige vurderingene beskriver heller ikke dette nærmere. Videre brukes begrep som «liten gruppe» uten at det presiseres hva dette innebærer. Det bidrar til en usikkerhet om hvordan spesialundervisningen skal organiseres for den enkelte.

Vår samlede vurdering

Vedtakene sier noe om organiseringen, men flere av vedtakene vi har sett på, viser eller beskriver ikke konkret hvordan skolen skal organisere spesialundervisningen. De fleste vedtakene viser til at de er i samsvar med tilrådningsen i sakkyndig vurdering. Det kan vises til sakkyndig vurdering i vedtak, men det forutsetter da at den sakkyndige vurderingen er konkret i beskrivelsen av hvordan spesialundervisningen skal organiseres. I de vedtak som ikke har konkrete beskrivelser av organiseringen, er dette heller ikke beskrevet konkret i de sakkyndige vurderingene. Det går for eksempel ikke frem at det er en alternativ opplæringsarena eller hva dette innebærer, og det presiseres ikke alltid hva «liten gruppe» betyr. Eleven og foresatte må kunne forstå hvilken organisering av spesialundervisning eleven har fått rett til gjennom vedtaket.

På denne bakgrunn vurderer vi at organiseringen av spesialundervisningen ikke alltid er presis nok beskrevet i vedtakene om spesialundervisning.

Statsforvalterens konklusjon

Det rettslige kravet er ikke oppfylt.

Rettslig krav 1.9 (RefLex 1.17)

Inneholder enkeltvedtakene opplysninger om det er behov for personer med særskilt kompetanse til å gjennomføre spesialundervisningen?

Vedtaket skal vise hvilken kompetanse de som skal gjennomføre de ulike delene av spesialundervisningen, skal ha. Skolen kan gjøre unntak fra kompetansekravene slik at assistenter eller andre ufaglærte kan gi spesialundervisning. Dere kan bare gjøre unntak fra kravene til kompetanse i opplæringsloven dersom det gir eleven et forsvarlig utbytte av opplæringen.

Den sakkyndige vurderingen viser ofte hvilken kompetanse de som skal gjennomføre opplæringen bør ha. Hvis dere vedtar den kompetansen som er anbefalt, kan dere vise til den sakkyndige vurderingen.

Rettslig grunnlag: Opplæringsloven § 5-1 første ledd, jf. opplæringsloven § 5-3 andre ledd, jf. forvaltningsloven §§ 2, 23, 25.

Statsforvalterens undersøkelser og vurderinger

Kalnes videregående skole

Rektor har svart ja på spørsmålet i RefLex og skriver: «I de tilfellene dette er nødvendig er dette oppført, f.eks. tegnspråk, ask».

Vedtakene vi har mottatt bekrefter rektors svar. Enkeltvedtakene som inngår i tilsynet, har ingen særstilte kompetansebehov hos personalet utover det som skolen oppgir som lærer og miljøarbeider. Vi legger til grunn at vedtakene inneholder opplysninger om hvilken kompetanse de som skal gjennomføre spesialundervisningen skal ha.

Åssiden videregående skole

Rektor har svart ja på spørsmålet i RefLex og skriver: «Det står i vedtaket om det er pedagog/faglærer med evt. støtte av annen kompetanse som gjennomfører spesialundervisningen».

I vedtakene vi har undersøkt har de fleste elevene en beskrivelse i vedtaket, i form av pedagog, faglærer eller pedagog og elevveileder. I et vedtak blir kompetansen noe diffust definert som «tett oppfølging». Også i sakkyndig vurdering står det «eleven har behov for tett oppfølging». Dette blir ikke en tydelig nok beskrivelse av hvilken kompetanse den som skal følge opp spesialundervisningen skal ha. Indirekte kan det virke som om det er gitt en god nok informasjonsbeskrivelse av kompetansen til den som skal gi spesialundervisningen når elever er på alternativ opplæringsarena, og at dette i seg selv gir hvilken kompetanse de som følger opp spesialundervisningen har. Vi legger til grunn at vedtakene inneholder opplysninger om hvilken kompetanse de som skal gjennomføre spesialundervisningen skal ha.

Vår samlede vurdering

I enkeltvedtakene står det generelt pedagog, faglærer, elevassistent eller elevveileder. Dokumentasjonen inneholder ikke elever som har oppgitte spesifikke særskilte utfordringer og behov for f.eks. ASK, følgelig vil ikke dette være en kompetanse som er spesifisert i enkeltvedtakene her. Vi legger til grunn at vedtakene opplysninger om hvilken kompetanse de som skal gjennomføre spesialundervisningen skal ha.

Statsforvalterens konklusjon

Det rettslige kravet er oppfylt.

Rettslig krav 1.10 (RefLex 1.18)

Begrunner skolen vedtak som ikke samsvarer med den sakkyndige vurderingen, ved å vise hvorfor eleven likevel kan få et forsvarlig utbytte av opplæringen?

Den sakkyndige vurderingen skal inneholde en vurdering av om eleven har eller ikke har tilfredsstillende utbytte av den ordinære opplæringen, og eventuelt anbefale hvilken spesialundervisning eleven bør få for å gi eleven et forsvarlig utbytte av opplæringen. Hvis dere avviker fra anbefalingen i den sakkyndige vurderingen, må dere begrunne dette ved å vise hvorfor eleven likevel kan få et forsvarlig utbytte av opplæringen. Dette gjelder enten avviket er knyttet til om dere skal sette i gang spesialundervisning, eller om avviket er knyttet til hvilken spesialundervisning eleven skal få.

Rettslig grunnlag: Opplæringsloven § 5-3 fjerde ledd.

Statsforvalterens undersøkelser og vurderinger

Kalnes videregående skole

Skolen svarer ja på dette spørsmålet i RefLex og skriver at de følger de sakkyndige vurderingene.

Det står i alle vedtakene skolen har sendt inn at «Retten til spesialundervisning i dette vedtak er i samsvarer med tilrådingen i sakkyndig vurdering». De fleste vedtakene er i samsvar med sakkyndig vurdering, men det er også eksempel der vedtaket avviker fra sakkyndig vurdering. Ett eksempel er der det i vedtaket for Vg1 står at «Retten til spesialundervisning i dette vedtak er i samsvar med tilrådingen i sakkyndig vurdering. Eleven har tatt bort 197 årstimer og dette er en forandring PPT anser som forsvarlig og ikke krever ny sakkyndig vurdering». Vedtaket avviker fra sakkyndig vurdering når det gjelder antall timer. Det vises til at det er eleven som «har tatt bort» timer og at PPT anser forandringen som «forsvarlig». Det begrunnes imidlertid ikke i vedtaket hvorfor eleven likevel får et forsvarlig utbytte av opplæringen. Det går heller ikke frem av annen dokumentasjon for det aktuelle vedtaket. For eleven er det sendt inn tilleggsdokumentasjon, blant annet ny sakkyndig vurdering for Vg2, men ikke nytt vedtak.

Åssiden videregående skole

Skolen svarer ja på dette spørsmålet i RefLex. Skolen viser til at det beskrives i vedtaksmalen, og at det er sjeldent aktuelt.

Av første elevdokumentasjonen går det frem at det for eksempel er fattet vedtak for elever på Vg2, der vedtaket viser til sakkyndige vurderinger fra tidligere år og utarbeidet for Vg1. Et eksempel er der vedtaket viser til hvilke fag eleven skal ha i Vg2, selv om omfang, innhold (fag mv.) og organisering for Vg2 ikke er vurdert i den sakkyndige vurderingen som vedtaket bygger på. Et annet eksempel er der vedtaket presiserer timer uten at det står presisert i sakkyndig vurdering. Det innebærer at skolens vedtak avviker fra hva som er anbefalt for eleven i sakkyndig vurdering. I vedtakene vises det til at «Retten til spesialundervisning i dette vedtak er i samsvar med tilrådingen i sakkyndig vurdering.». Det går ikke frem av nevnte vedtak at de avviker fra sakkyndig vurdering, og det begrunnes heller ikke.

Det er også et eksempel der skolen skriver i vedtaket at det ikke er i samsvar med sakkyndig vurdering når det gjelder utdanningsprogram. Skolen skriver «Retten til spesialundervisning i dette vedtak avviker fra tilrådingen i sakkyndig vurdering på disse områdene eleven går for grunnkompetanse innenfor [---]». Det begrunnes imidlertid ikke i vedtaket hvorfor eleven likevel får et forsvarlig utbytte av opplæringen. Selv om den sakkyndige vurderingen, som ligger til grunn for vedtaket, ikke sier noe spesifikt om blant annet programfagene eleven skal ha, så ble den sakkyndige vurderingen utarbeidet når eleven gikk på Vg1 og opp mot et annet utdanningsprogram/programområde enn det skolen har fattet vedtak for i Vg2. Det er viktig at skolen innhenter oppdatert informasjon før den fatter vedtak. Sakkyndig vurdering som ligger til grunn for vedtaket, må vurdere elevens behov for spesialundervisning opp mot det trinn og fag eleven skal følge det aktuelle skoleåret. Se også våre vurderinger under 1.3 og 1.7.

Vår samlede vurdering

Under dette rettslige kravet er spørsmålet om skolen begrunner vedtak der de avviker fra anbefalingen i sakkyndig vurdering. Det kan gjøres avvik fra sakkyndig vurdering, men det må da begrunnes og vises i vedtaket hvorfor eleven likevel kan få et forsvarlig utbytte av opplæringen.

Det går frem av fylkeskommunens rutine «Rett til spesialundervisning», som skolene viser til, at «Ved avvik fra sakkyndig vurdering må det gis en pedagogisk begrunnelse for hvorfor/hvordan enkeltvedtaket oppfyller elevens rett til et forsvarlig opplæringstilbud. Avviket skal også være drøftet med eleven/foresatte på forhånd.» Videre står det i innsendt vedtaksmal, som skolene bruker, som alternativ tekst at: «Retten til spesialundervisning i dette vedtaket avviker fra tilrådingen i sakkyndig vurdering på disse områdene:» og så er det en veiledningstekst på hva skolene skal skrive videre. Med noen unntak, vises det ikke alltid til denne formuleringen i vedtakene der det er gjort avvik fra sakkyndig vurdering. De fleste vedtakene viser til at det er samsvar med tilrådingen i sakkyndig vurdering, selv om vedtaket ikke er i samsvar med sakkyndig vurdering. Det går frem av innsendt dokumentasjon at fylkeskommunen og skolene har rutiner og mal for vedtak som skal bidra til å sikre at eventuelle avvik fra sakkyndige vurderinger skal begrunnes i vedtakene. Det går imidlertid frem at dette ikke alltid gjøres i praksis.

På bakgrunn av dette mener vi at skolene ikke begrunner vedtak som ikke samsvarer med den sakkyndige vurderingen, ved å vise hvorfor eleven likevel kan få et forsvarlig utbytte av opplæringen.

Statsforvalterens konklusjon

Det rettslige kravet er ikke oppfylt.

Rettslig krav 1.11 (RefLex 1.19)

Tar skolen stilling til hva som er barnets beste når den fatter vedtak om spesialundervisning?

Skolen skal vurdere hva som er til elevens beste når den tar stilling til hvilket omfang, innhold og organisering spesialundervisningen skal ha, og hvilken kompetanse de som skal gjennomføre opplæringen skal ha. Elevens syn er svært viktig i vurderingen av hva som er til elevens beste. Det skal sterke hensyn til for at skolen kan sette elevens beste til side.

Rettslig grunnlag: Barnekonvensjonen artikkel 3.

Statsforvalterens undersøkelser og vurderinger

Kalnes og Åssiden videregående skole

I RefLex svarer skolene ja på spørsmålet om de tar stilling til barnets/elevens beste når de fatter vedtak om spesialundervisning. Kalnes videregående skole skriver at de «tar stilling til hva som er elevens beste, gjennom samtaler med elev, og evt foresatte, ved inntakssamtaler, utviklingssamtaler, ansvarsgruppemøter og andre samarbeidsmøter», og viser til skolens rutiner. Åssiden videregående skole viser til at: «Vurdering av elevens beste er gjennomgående i arbeid med vedtak. Skolens faglige vurdering av hensyn til barnets beste vurderes i karriereveiledningsmøter og i lokale tverrfaglige teammøter (LTT).», og viser til mal for ulike møtereferater.

En barnets beste-vurdering skal inneholde en konkret og individuell vurdering av hva som er det beste for barnet. Derfor må barnet alltid høres om sin oppfatning om egen spesialundervisning, der dette er mulig å gjennomføre. Det går frem at begge skolene har rutiner for samtaler med elevene. Vi ser at de sakkyndige vurderingene fra PPTvgo Østfold har et eget punkt som heter «elevens synspunkter om egne opplæringsbehov» hvor elevens egne ønsker og behov kommer fram. Vi ser også ut fra flere møtereferat fra Åssiden at elevene er med og kan formidle sine synspunkter. I mange av de sakkyndige vurderingene fra Kalnes og Åssiden fremkommer det at PPT har snakket med elevene i forbindelse med utredningen. Vedtakene vi har fått tilsendt for elever under 18 år inneholder imidlertid ikke individuelle og konkrete barnets beste-vurderinger. Vi kan heller ikke se at det går frem av de sakkyndige vurderingene hvordan PPT har vurdert barnets beste.

Vi ser at det går frem av fylkeskommunens rutine at barnets beste skal vurderes, og i vedtaksmalen står det at «Barnets beste skal vurderes, og det skal synliggjøres i vedtaket at det er gjort. Hvis det kommer tilstrekkelig fram i sakkyndig vurdering hvordan barnets beste er vurdert og vektet, kan det vises til denne. Hvis det ikke kommer tilstrekkelig fram der, eller hvis skolen ønsker å avvike fra sakkyndig vurdering, eller hvis det er flere eller nye momenter i saken, må skolen vise sine vurderinger og vektinger».

Oppsummert mener vi at det er sannsynlig at elevene blir hørt og får uttale seg i en del av sakene. Det går imidlertid ikke frem av innsendt dokumentasjon hvordan elevens beste er vurdert og vektlagt i vedtaket. På denne bakgrunn mener vi at skolene ikke tar stilling til hva som er barnets beste når de fatter vedtak om spesialundervisning.

Statsforvalterens konklusjon

Det rettslige kravet er ikke oppfylt.

Rettslig krav 1.12 (RefLex 1.20-1.23)

Inneholder enkeltvedtakene informasjon om klageadgang, klagefrist, klageinstans og informasjon om at klagen skal sendes til skolen?

Enkeltvedtaket skal gi informasjon om klagerett, klagefrist, klageinstans og hvor klagen skal sendes. Rettslig grunnlag: Forvaltningsloven § 27 tredje ledd

Statsforvalterens undersøkelser og vurderinger

I egenvurderingsskjemaene svarer skolene ja på spørsmål om enkeltvedtakene inneholder informasjon om at det er klagerett, hva som er klagefristen, hvem som er klageinstansen og at klagen skal sendes til skolen. De viser videre til mal for vedtak.

Det går fram av samtlige vedtak vi har fått tilsendt og av mal for vedtak at det opplyses om klageadgang, klagefrist, klageinstans og fremgangsmåte ved klage.

Statsforvalterens konklusjon

Det rettslige kravet er oppfylt.

Rettslig krav 1.13 (RefLex 1.24)

Inneholder enkeltvedtakene, eller oversendelsen av enkeltvedtakene, informasjon om retten til å se sakens dokumenter?

Enkeltvedtaket skal informere om retten til å se sakens dokumenter.

Rettslig grunnlag: Forvaltningsloven § 27 tredje ledd.

Statsforvalterens undersøkelser og vurderinger

Skolene svarer ja på spørsmål om enkeltvedtakene inneholder informasjon om retten til å se sakens dokumenter. Det vises til mal for vedtak.

Det går fram av alle vedtakene vi har fått tilsendt, samt av mal for vedtak, at skolene informerer om retten til å se sakens dokumenter.

Statsforvalterens konklusjon

Det rettslige kravet er oppfylt.

3 Statsforvalterens reaksjoner

3.1 Pålegg om retting

I kapitlet ovenfor har vi konstatert at fylkeskommunen ikke oppfyller regelverket på alle områder. Vi pålegger fylkeskommunen å rette opp følgende, jf. kommuneloven § 30-4:

Fatte vedtak om spesialundervisning:

Viken fylkeskommune må sørge for at Kalnes videregående skole og Åssiden videregående skole fatter vedtak som oppfyller retten til spesialundervisning og saksbehandlingsreglene i forvaltningsloven, jf. opplæringsloven §§ 5-1, 5-3 og 5-4 andre ledd og forvaltningsloven §§ 2, 17, 11a, 23, 25 og 27. Fylkeskommunen må i den forbindelse se til at skolene:

- a. innhenter samtykke fra alle elever over 15 år før skolen fatter vedtak om spesialundervisning
- b. sørger for at saken er tilstrekkelig opplyst før den fatter vedtak om spesialundervisning
- c. fatter vedtak så snart som mulig i alle saker der PPT har gjennomført en sakkyndig vurdering
- d. sørger for at enkeltvedtakene inneholder opplysninger om omfanget av spesialundervisningen i hvert av fagene
- e. sørger for at enkeltvedtakene inneholder opplysninger om hvilket innhold spesialundervisningen skal ha
- f. sørger for at enkeltvedtakene inneholder tilstrekkelige opplysninger om hvordan skolen skal organisere spesialundervisningen
- g. begrunner vedtak som ikke samsvarer med den sakkyndige vurderingen, ved å vise hvorfor eleven likevel kan få et forsvarlig utbytte av opplæringen
- h. tar hensyn til barnets beste når den fatter vedtak om spesialundervisning

3.2 Oppfølging av påleggene

Fylkeskommunen skal iverksette tiltak for å rette brudd på regelverket umiddelbart. Når påleggene er rettet, skal fylkeskommunen erklære at retting er gjennomført og redegjøre for hvordan det har blitt rettet.

Frist for retting er **15.05.2023**. Vi vil ikke avslutte tilsynet før fylkeskommunen, gjennom erklæringen og redegjørelsen, har vist at påleggene er rettet.

4 Fylkeskommunen har rett til å klage

Tilsynsrapporten er et enkeltvedtak etter forvaltningsloven § 2 første ledd bokstav b. Fylkeskommunen kan klage på enkeltvedtaket.

Hvis fylkeskommunen klager, må det gjøres innen tre uker. Fristen gjelder fra beskjed om brevet har kommet frem til fylkeskommunen, jf. forvaltningsloven §§ 28 og 29. Fylkeskommunen sender klagen til oss. Vi har muligheten til å omgjøre vedtaket. Hvis vi ikke er enig med fylkeskommunen, sender vi klagen til Utdanningsdirektoratet som avgjør saken.

Fylkeskommunen kan be om at vi ikke setter i verk vedtaket før klagefristen er ute, eller klagen er endelig avgjort av Utdanningsdirektoratet, jf. forvaltningsloven § 42.

Fylkeskommunen er part i saken og har rett til innsyn i sakens dokumenter, jf. forvaltningsloven § 18.

Statsforvalteren i Oslo og Viken

Oslo, 17.02.2023

Jeanette Gabrielsson

Elin Bakke

Trude-Silje Soltvedt

5 Dokumenter

Følgende dokumenter ble benyttet under utføringen av tilsynet:

1. Dokumentasjon som gjelder elever

- anonymisert oversikt over elever på skolene med vedtak om spesialundervisning pr. 23.08.2022.

Følgende dokumentasjon ble innhentet for totalt 18 elever (9 elever pr. skole):

- siste sakkyndige vurdering
- enkeltvedtaket om spesialundervisning som bygger på den sakkyndige vurderingen som er sendt inn
- dokumentasjon som viser samtykke fra elev før vedtak er fattet

2. Øvrig dokumentasjon

- rektorenes svar i RefLex med vedlegg (maler, retningslinjer/rutiner mv.)

3. Svar til foreløpig tilsynsrapport

STATSFORVALTEREN I OSLO OG VIKEN

Postboks 325, 1502 Moss | sfovpost@statsforvalteren.no | www.statsforvalteren.no/ov

